

УДК 811.111'42:81-116.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-29>

Ольга ЧЕРНЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської і фіно-угорської філології імені професора Г. Г. Почепцова, Київський національний лінгвістичний університет, вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03680

ORCID: 0000-0002-0127-8915

Бібліографічний опис статті: Черненко, О. (2022). Типологія конфліктів у сучасному англійськомовному художньому дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології*, 16, 200–206, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-29>

ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТИВІВ У СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

У статті проаналізовано та наведено типологію конфліктів як складних полікомпонентних дискурсивних утворень з позицій сучасної лінгвосеміотики, теорії мультимодальності та дискурсології. Зокрема, увагу зосереджено на структурно-семантичному та когнітивно-прагматичному аспекті функціонування конфліктів у художньому дискурсі, що уможливує систематизацію конфліктів як оперативних одиниць дослідження у семіотичному просторі художнього дискурсу на основі вищезазначених критеріїв. У фокусі уваги перебуває конфлікт, що розгортається переважно у дискурсивній зоні персонажу або у дискурсивній зоні наратора як вторинної наративної стратегії та реалізується за допомогою конфліктів як емерджентних дискурсивних конструктів, результату інтерактивного конструювання засобами вербальних, невербальних, паравербальних семіотичних ресурсів. Лінгвосеміотичний простір їх реалізації перебуває у площині дисгармонізації міжперсональних стосунків художніх персонажів, семіозис якої вибудовується когнітивно-семіотичними та комунікативно-прагматичними особливостями конфліктів як оперативних одиниць конфлікту. У результаті засвідчено системний характер функціонування конфліктів на основі виділених ознак та побудовано таксономію мовленевих актів на основі комунікативно-прагматичного критерію, теорії мовленевих актів, принципу співробітництва та ввічливості, теорії «обличчя».

Для досягнення поставленої мети розвідки застосовано лінгвосеміотичний та комунікативно-прагматичний підходи до аналізу конфлікту у художньому дискурсі у сучасній парадигмі наукових досліджень, лінгвопрагматичний, конверсаційний, мультимодальний аналіз дискурсу, наведено приклади розгортання та функціонування конфліктів у художньому дискурсі та розглянуто основні способи їх класифікації. Отримані результати дослідження дозволяють систематизувати знання щодо ролі та функціонування конфліктів у сучасному семіотико-дискурсивному вимірі вивчення художнього дискурсу.

Ключові слова: конфлікти, художній дискурс, семіозис, мультимодальність, семіотичний ресурс, вербальні та невербальні засоби комунікації, структурно-семантичний підхід, прагмалінгвістика.

Olha CHERNENKO

PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Germanic and Finno-Ugrian Philology, Kyiv National Linguistic University, 73, Velyka Vasylkivska St., Kyiv, Ukraine, 03680

ORCID: 0000-0002-0127-8915

To cite this article: Chernenko, O. (2022). Typolohiia konfliktyviv u suchasnomu anhliiskomovnomu khudozhnomu dyskursi [Typology of conflictives in modern English fiction discourse]. *Current Issues of Foreign Philology*, 16, 200–206, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-29>

TYPOLOGY OF CONFLICTIVES IN MODERN ENGLISH FICTION DISCOURSE

The article focuses on the typology of conflictives as complex multicomponent discursive formation from the standpoint of modern linguosemiotics, the theory of multimodality and discourse analysis. In particular, special attention is paid to the structural-semantic and cognitive-pragmatic aspects of the functioning of conflictives in fiction discourse, which allows the author to systematize the conflictives as operational units of research in the semiotic space of fiction discourse on the basis of above-mentioned criteria. Emphasis is placed on the conflict which unfolds mainly in the discursive zone of the character or in the discursive zone of the narrator as a secondary narrative strategy and is realized with

the help of conflictives as emergent discursive constructs, the result of interactive construction by means of verbal, nonverbal and paraverbal semiotic resources. The linguosemiotic space of their realization is in the plane of disharmony of interpersonal relations of characters and its semiosis is built on cognitive-semiotic and communicative-pragmatic features of conflictives as operational units of conflict discourse. As a result, the systemic character of conflictives on the basis of selected features is claimed and taxonomy of speech acts based on communicative-pragmatic criterion including the elements of the Theory of Speech Acts, the Principle of Cooperation, and the Theory of "Face" is built.

To achieve the aim of the research, a linguosemiotic and communicative-pragmatic approaches to the analysis of conflict in fiction discourse framed by modern paradigm of linguistic research were applied; linguopragmatic analysis, elements of conversational analysis, multimodal discourse analysis were involved, the specifics of development and functioning of conflictives in fiction discourse were revealed. The obtained results of the research will allow systematizing the knowledge about the role and functioning of conflictives in modern semiotic-discursive dimension of the study of fiction discourse.

Key words: *conflictive, fiction discourse, semiosis, multimodality, semiotic resource, verbal and nonverbal means of communication, structural and semantic approach, pragmalinguistics.*

Актуальність проблеми. Поєднання сучасних наукових парадигм сприяє усебічному вивченню питання семіозису мультимодальних конфліктів у сучасному дискурсі і зумовлює **актуальність** дослідження, що підкріплюється полемічністю трактування сутності конфлікту, розбіжностями у тлумаченні конфліктного дискурсу а також спрямованістю новітніх лінгвістичних розвідок на виявлення універсальних та специфічних характеристик конфлікту як динамічного процесу виникнення, породження, розгортання, ескалації та завершення конфліктної мовленнєвої взаємодії у художньому дискурсі. Актуальність роботи визначається і зростанням інтересу до створення і побудови таксономії конфліктів у художньому дискурсі з позицій їх мультимодальної природи та застосуванням лінгвосеміотичних та когнітивно-прагматичних підходів до їх дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес до вивчення питань конфліктної комунікації у різних типах дискурсу, зокрема, політичному (Królikowska, 2015; Panasenko, 2018), медійному (Моїсеєнко, 2018), художньому (Каразія, 2006; Фролова, 2018), кінодискурсі (Крисанова, 2020) та ін. з позицій аналізу різноманітних семіотичних ресурсів ведення та розв'язання конфлікту дозволяє окреслити проблематику як одну з важливих та актуальних наукових завдань сучасності. Збройні, політичні, лінгвокультурні, міжгрупові, міжособистісні та інші види конфліктів потребують дослідження та переосмислення в умовах сучасного інформаційного суспільства не лише з питань вивчення їх природи та соціальної сутності, а також з дотичних та надважливих питань їх моделювання, запобігання, врегулювання, шляхів подолання та розв'язання.

Сучасний інструментарій лінгвістичних методів дослідження, зокрема, мультимодальний та мультисеміотичний підхід до аналізу дискурсивних процесів дозволяє сформувати алгоритм їх дослідження, зокрема, і в художньому дискурсі (Каразія, 2006; Фролова, 2018; Крисанова, 2020), де актуальності набуває термінологічний апарат дослідження конфліктів, питання їх семіозису у конфліктному художньому дискурсі, побудови типології конфліктів як оперативних одиниць конфліктної комунікації.

Мета дослідження полягає у побудові таксономії конфліктів як оперативних одиниць дисгармонізуючої площини конфліктного художнього дискурсу з урахуванням когнітивної та лінгвопрагматичної специфіки їх реалізації в англomовному художньому дискурсі. Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань як висвітлення співвідношення міжгалузевих термінів на позначення конфлікту з позицій сучасних підходів до аналізу лінгвістичних одиниць, виокремлення основних критеріїв для систематизації конфліктів та їх класифікації у сучасному англomовному художньому дискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художній дискурс є багатовимірним та поліфункціональним лінгвосеміотичним утворенням, що характеризується мультивекторністю різних площин його дослідження, експліцитними та імпліцитними факторами смислоутворення та інтерпретації, зовнішніми та внутрішніми механізмами його функціонування, лінгвістичними та мультидисциплінарними методами його аналізу (Макарук, 2013; Фролова, 2018). Слід зауважити, що у дискурсі конфлікт виступає не просто одним з головних художніх засобів і власне, часто використовується у якості основного літературного тер-

міну як головна частина зачину літературного твору, де обов'язково присутня дихотомія «протагоніст/антагоніст», але й трапляється у природному плині мовлення персонажів, оскільки є невід'ємною частиною людського буття.

Мистецтво створення конфлікту та його втілення у художній літературі зазвичай слугує маркером успішності та популярності автора та його творів, не в останню чергу завдяки інтерсуб'єктивності як феноменологічної здатності поділяти/розуміти ментальні та емоційні стани інших (Черненко, 2021), а основні типи конфліктів, якими послуговується автор, виокремлюють за ознакою «рівень протистояння» та виділяють у такі групи як «Людина проти Себе» (*Man (Person) vs Self*), «Людина проти Людини» (*Man vs Man*), «Людина проти Суспільства» (*Man vs Society*), «Людина проти Природи» (*Man vs Nature*), «Людина проти Надприродного/Бога/Долі/Неминучості» (*Man vs Supernatural/God/Fate/Destiny*), «Людина проти Технології/Мащини» (*Man vs Technology/Machine*) та ін. (Rand, 2000). Орієнтуючись на критерій літературного роду, конфлікти, відповідно, поділяються на епічні, драматичні, ліричні; виходячи з літературних видів – комічні, трагічні, тощо. Спектр ознак, за якими виокремлюють ті чи інші види конфліктів у художньому дискурсі, досить різноманітний; конфлікти розрізняють за способом розв'язання (насильницькі, ненасильницькі), за тематикою/сферою прояву (політичні, соціальні, національні, економічні, морально-етичні тощо), за значимістю у структурі твору (головні, другорядні), за спрямованістю впливу персонажів (вертикальні, горизонтальні), за ступенем впливу/виразності (відкриті, приховані), за кількістю учасників (внутрішньоособистісні, міжособистісні, групові), за прагматичною метою (образи, директиви, звинувачення, погрози, дорікання і т. д.), за проявами духовного світу персонажу (між розумом і почуттям, між дружбою та істиною і т. д.) тощо (Моїсеєнко, 2018; Rand, 2000).

Отже, лінгвосеміотичний простір художнього дискурсу охоплює як площини гармонізації так і площини дисгармонізації міжособистісних/внутрішньоособистісних стосунків художніх персонажів, в останніх, власне, і конструється та реалізується конфлікт як ментальна структура, художній концепт твору. Художній дискурс, як «розумово-комунікативна

взаємодія між автором і читачем, заглиблена в історичний та соціокультурний контекст та втілена в тексти художніх творів» (Фролова, 2018, с. 52), а також такий, що характеризується сукупністю трьох аспектів: когнітивний, соціо-прагматичний та мовний є, по суті, фіктивним зображенням реальної дійсності, створеної авторським світоглядом. У рамках досліджуваних нами епічних жанрів художнього дискурсу (соціально-психологічний, соціально-побутовий, графічний, постмодерний роман, оповідання, повість) сказане твердження «вторинності» мовлення набуває актуальності у плані розмежування авторського і персонажного мовлення та, відповідно, двох планів комунікації – зовнішнього та внутрішнього. У залежності від рівня реалізації конфлікту (внутрішньоособистісний, міжособистісний, міжгруповий тощо) вони розміщуються у дисгармонізаційній площині художнього дискурсу, відповідно, у дискурсній зоні наратора або персонажа (первинна та вторинна наративна стратегія), між якими розташована і проміжна зона, де конфлікти реалізуються за змішаним типом, як засобами автора, так і засобами художніх персонажів, вербальними та невербальними одиницями конфлікту (див. рис. 1).

Таким чином, дисгармонізаційна площина формується у межах дискурсивного конструкту «конфлікт», семіозис якого вибудовується когнітивно-семіотичними та комунікативно-прагматичними особливостями конфліктів як оперативних одиниць конфлікту. Згідно з інтегративним підходом до розуміння та інтерпретації мовних явищ ми розуміємо конфліктів як полікомпонентний та поліфункціональний дискурсивний мультимодальний конструкт, мультисеміозис якого у художньому дискурсі відбувається за гомогенними та гетерогенними моделями взаємодії вербальної, невербальної та паравербальної семіотичних систем та характеризуються дисгармонізацією інтра та інтерперсональних стосунків комунікантів (Черненко, 2021, с. 137).

Диференційними рисами конфліктів визначаються полікомпонентність, конфронтаційність, мультимодальність, оцінність, комплексність, емоційність, поліфункціональність.

Питання генези конфліктів та дослідження їх семіозису передбачає залучення лінгвосеміотичного, когнітивного, комунікативного век-

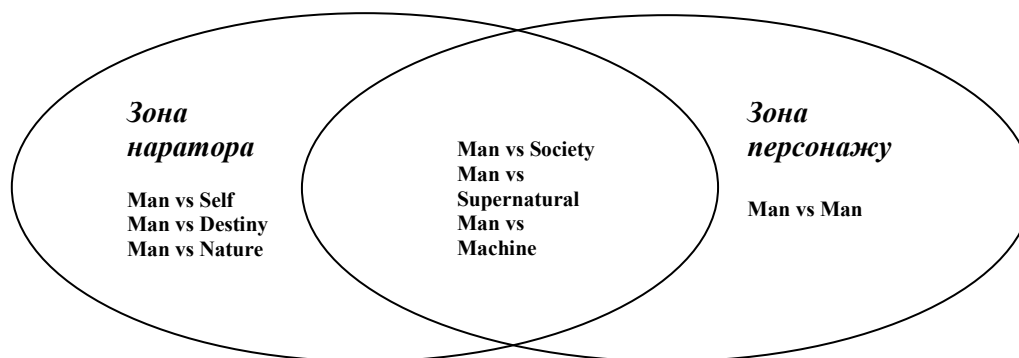

Рис. 1. Реалізація конфліктів за ознакою «рівень протистояння» у художньому дискурсі

тору їх аналізу, де когнітивний вектор аналізу зосереджено на тому, яким чином відбувається реверсний процес «емоція/конфлікт, конфлікт/емоція», то лінгвосеміотичний – на тому, як саме конфлікти репрезентовано у художньому дискурсі. При цьому в мультимодальних лінгвістичних студіях найбільш актуальною проблемою стає специфічна взаємодія різних семіотичних ресурсів комунікації в певних соціальних контекстах (Макарук, 2013, с. 19). Загальна лінгвосеміотична модель реалізації конфліктів у художньому дискурсі може бути представлена таким чином:

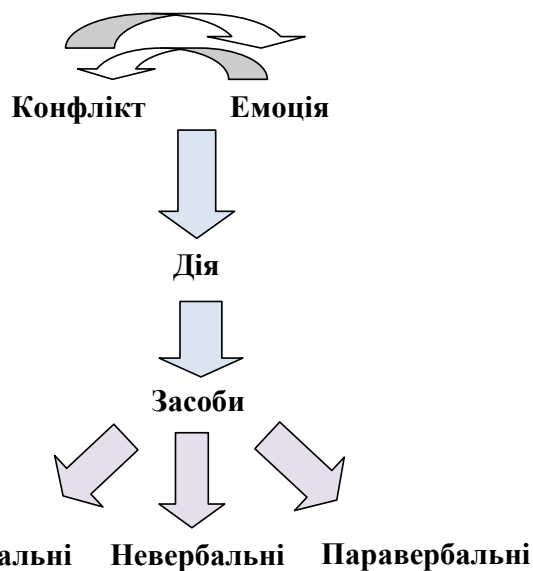

Рис. 2. Лінгвосеміотична модель реалізації конфлікту у дискурсі

– питанні виокремлення та трактування конфліктів у художньому англійському дискурсі ми спираємося на такі основні вектори сучасних лінгвістичних досліджень:

– дискурсивний, згідно з яким дисгармонізуюча площина художнього дискурсу є кон-

фліктною при реалізації стратегії конфронтації як протистояння, зіткнення інтересів, цінностей, об'єктів, принципів двох сторін – учасників конфлікту. У рамках глобальної дискурсивної стратегії конфронтації (Фролова, 2018, с. 54), що є неодмінною характеристикою конфліктного дискурсу, ми виокремлюємо лінгвальні та екстралінгвальні засоби реалізації підстратегій конфлікту так званої «сітки Томаса-Кілманна»: суперництво (*competing*), полягає у нав'язуванні протилежній стороні вигідного для себе рішення, співробітництво (*collaborating*), що дозволяє здійснити пошук рішення, яке задовольняло б обидві сторони, компроміс (*compromising*), що складається з бажання опонентів завершити конфлікт частковими поступками – симетричний або асиметричний компроміс, пристосування (*accommodating*), що розглядається як добровільна чи примусова відмова від боротьби чи здача своїх позицій, уникнення (*avoiding*), що є спробою вийти з конфлікту при мінімумі затрат (Thomas, 1990). Відповідно, виділяємо дискурсивні чинники реалізації відповідних стратегій, що належать до екстралінгвального простору реалізації конфліктних комунікативних ситуацій: індивідуально-особистісний, ситуативний, соціальний, гендерний тощо;

– когнітивно-семіотичний вектор дослідження, згідно з яким конфлікти постають як емерджентні конструкти (Крисанова, 2020), певні ментальні структури, породжувані емоціями «тріади ворожості» (гнів-презирство-відраза), розробленої американським психологом К. Ізардом, експліковані у художньому дискурсі різномірними вербальними, невербальними та паравербальними дискурсивними засобами (Izard, 1991);

– комунікативно-прагматичний критерій, згідно з яким конфлікт виступає як різновид певного мовленнєвого акту: експресивну, менасиву, бехабітиву, директиву тощо, відповідно до ілокутивної мети, що має на меті реалізувати співрозмовник, тобто, висловлення-образа, звинувачення, докір, приниження і т. д. Детальна таксономія МА передбачає залучення до лінгвістичного аналізу теорії мовленнєвих актів, принципу ввічливості і співробітництва з реалізацією відповідних максим, концепцію «обличчя» І. Гофмана тощо (Leech, 1983).

Отже, враховуючи вищезначені лінгвістичні вектори аналізу конфліктів розглядається нами як мультимодальний дискурсивний конструкт (Крисанова, 2020), оскільки конфліктиви інкорпоруєть концептуальну, вербальну, невербальну площини, і їх конструювання відбувається на перетині різних модусів сучасного англomовного художнього дискурсу, а саме вербального, візуального (наприклад, у графічному романі) аудіовізуального (презентації, анімація), невербального, паравербального модусів. Наведемо приклад реалізації конфліктів у конфлікті за ознакою «рівень протистояння» Man vs Self, внутрішньо особистісним конфліктом морально-етичного характеру, актуалізованим у зорі наратора та, відповідно, потрактованим як головний у структурі художнього твору: *“To be honest, I didn’t understand what I was doing at college, aside from fulfilling a destiny whose purpose nobody had bothered explaining to me. From earliest childhood, I’d been told that I would attend Vassar, but nobody had told me why. What was it all for? What was I meant to get out of it, exactly? And why was I living in this cabbagey little dormitory room with an earnest future social reformer? I was so fed up with learning by that time, anyhow. <...> wasn’t that enough? I’d been at boarding school since I was twelve years old, and maybe I felt that I had done my time. How many more books does a person need to read in order to prove that she can read a book? I already knew who Charlemagne was, so leave me alone, is how I saw it”* (Gilbert, 2019, p. 12). Наведений уривок ілюструє внутрішньоособистісний конфлікт авторки оповіді, фіксований у художньому дискурсі у вигляді динамічної моделі його розгортання, що проходить певні фази свого розвитку: передконфліктна/інцидент/ ескалація/кульмінація/ завершення (Черненко, 2021), де кожна

стадія розгортання (деякі фази можуть бути відсутні), має свої вербальні та невербальні засоби вираження, що утілюються у конфліктивах. Передконфліктна фаза характеризується постановкою проблеми (предмет конфлікту) через негативне твердження *I didn’t understand what I was doing at college* та твердження-звинувачення *nobody had bothered explaining to me*, тобто відбувається експлікація конфліктиву передконфліктної (латентної) фази за допомогою вербальних тверджень, що актуалізує ментальну структуру «триада ворожості» (гнів-презирство-відраза) та переходить у наступну стадію ескалації, вербальна (ославлена) частина якої есплікується на синтаксичному рівні за допомогою риторичних питань *What was it all for?*, *<...> wasn’t that enough?* *How many more books does a person need to read in order to prove that she can read a book?* та супроводжується питаннями, що виконують підсилювально-експресивну функцію *What was I meant to get out of it, exactly?* *<...> why was I living in this cabbagey little dormitory room <...>*

Оскільки когнітивним підґрунтям динаміки конфлікту є явище рекурсивності (recursive), тобто, конфлікт породжується емоціями, а ті, в свою чергу, «запускають» конфлікт, відповідно, і конфліктивні конструкти а також засоби їх вираження змінюватимуться залежно від фази розгортання. Кульмінаційна фаза зазначеного конфлікту за типом Man vs Self завершуються директивом до уявних чи реальних (батьки авторки) винуватців конфлікту *leave me alone, is how I saw it*. Завершальна фаза конфлікту, яка є рідкісним явищем у персонажній дисгармонізуючій зоні художнього дискурсу, у наративній зоні потребує, як правило, певних механізмів розв’язання, що, в першу чергу, забезпечувало б «примирення з собою», а також дозволяло б «зберегти обличчя» (концепція обличчя І. Гофмана) як позитивної соціальної цінності, яку прагне мати індивід. Тож авторка намагається розв’язати ці внутрішні протиріччя шляхом пошуку причин своєї «асоціальності», «нездарності» та «ліні» і зберегти своє «внутрішнє обличчя» (self-image) та надає пояснення/розв’язання конфлікту у листуванні: *“Do you know what, Angela? That devastation might’ve had something to do with why I performed so poorly at college my freshman year. Perhaps I had not been such a terrible student, after all.*

Perhaps I had merely been sad. I am only realizing this possibility at this moment, as I write to you" (Gilbert, 2019, p. 21).

Таким чином, інструментарій побудови типології конфліктів у художньому дискурсі передбачає врахування когнітивно-семіотичного, дискурсивного, соціально-прагматичного аспектів та детального аналізу лінгвосеміотичного простору їх реалізації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Функціонування конфліктів у сучасному семіотико-дискурсивному вимірі вивчення художнього дискурсу визначається багатовекторністю складових такого комплексного поняття як «конфлікт». Мультисеміозис конфліктів у дисгармонізуючій площині художнього дискурсу відбувається через залу-

чення різних семіотичних систем та характеризується комплексністю, гетерогенністю, рекурсивністю. Типологія конфліктів у художньому дискурсі здійснюється з урахуванням дискурсивного, когнітивно-семіотичного та соціо-прагматичного вектора лінгвістичних досліджень.

Окреслюючи перспективи подальших розвідок, необхідно зазначити необхідність вивчення та побудови типології конфліктів з урахуванням дискурсивних мікро-, мезо- та макро- та мета-рівнів аналізу дискурсу а також дослідити конфліктний потенціал вербальних та невербальних одиниць реалізації конфліктів шляхом укладання семантично-функціональних парадигм таких одиниць та ступеню їх прояву у художньому дискурсі у динаміці на шкалі інтенсивності їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Каразія Н. А. Лінгвопрагматическое исследование конфликтного дискурса. *Вестник КРАУНЦ. Сер.: Гуманитарные науки*. 2006. № 2 (8). С. 72–88.
2. Крисанова Т. А. Актуалізація негативних емоцій в англomовному кінодискурсі: когнітивно-комунікативний і семіотичний аспекти : автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2020. 36 с.
3. Макарук Л. Л. Графічна лінгвістика: становлення, сучасний стан та перспективи розвитку. *Іноземна філологія*. 2013. Вип. 125. С. 16–20.
4. Моїсеєнко О. Ю. Мовні аспекти концептуалізації збройного конфлікту на сході України (2014–2018) в австралійському медійному дискурсі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія філологія*. 2018. № 7 (321). С. 78–86.
5. Фролова І. Є. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2018. Вип. 87. С. 52–61.
6. Черненко О. В. Особливості реалізації конфліктів у сучасному англomовному художньому дискурсі: прагмалінгвістичний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 41. Том 3. С. 135–139.
7. Gilbert E. *City of Girls*. New York : Riverhead Books, 2019. 496 p.
8. Izard K. E. *The Psychology of Emotions*. New York : Plenum. 1991. 452 p.
9. Królikowska P. Discourse of Conflict as Political Genre. Thesis for the doctor's degree in philology. (Published Doctoral Thesis). Łódź : Uniwersytet Łódzki. 2015. URL: http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/11885/Doktorat_Dyskurs%20konfliktu%20jako%20gatunek%20polityczny_Paulina%20Kr%C3%B3likowska.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. Leech G. *Principles of Pragmatics*. London, New York : Longman, 1983. 257 p.
11. Panasenko N., Greguš E. & Zabuzhanska I. Conflict, confrontation, and war reflected in mass media: Semantic wars, their victors and victims. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. 2018. III (2). P. 132–163.
12. Rand A. *The Art of Fiction: A Guide for Writers and Readers*. Penguin, 2000. 192 p.
13. Thomas K. W. *Thomas-Kilmann conflict mode instrument*. New York : XICOM, 1990. 22 p.

REFERENCES:

1. Karaziya, N. A. (2006). Lingvopragmaticheskoye issledovaniye konfliktного diskursa [Linguopragmatic research of conflict discourse]. *Vestnik KRAUNTs. Ser.: Gumanitarnyye nauki*, No. 2 (8), 17–22. [In Russian]
2. Krysanova, T. A. (2020). Aktualizatsiia nehatyvnykh emotsii v anhlomovnomu kinodyskursi: kohnityvno-komunikatyvnyi i semiotychnyi aspekty [Actualization of Negative Emotions in Cinematic Discourse: Cognitive, Communicative, and Semiotic Aspects.]: avtoref. dys. ... dokt. filol. Nauk : 10.02.04. Kharkiv. [In Ukrainian]

3. Makaruk, L. L. (2013). Hrafichna linhvistyka: stanovlennia, suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Graphic linguistics: formation, current state and prospects of development]. *Inozemna filolohiia*, No. 125, 16–20. [In Ukrainian]
4. Moiseienko, O. Yu. (2018). Movni aspekty kontseptualizatsii zbroinoho konfliktu na skhodi Ukrainy (2014–2018) v avstraliiskomu mediinomu dyskursi [Linguistic aspects of the conceptualization of the armed conflict in eastern Ukraine (2014–2018) in Australian media discourse]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii filolohiia*, No. 7 (321), 78–86. [In Ukrainian]
5. Frolova, I. Ye. (2018). Spetsyfika khudozhnogo dyskursu ta yoho aspektiv [Specific features of literature discourse and its aspects]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii : Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov*, No. 87, 52–61. [In Ukrainian]
6. Chernenko, O. V. (2021). Osoblyvosti realizatsii konfliktiviv u suchasnomu anhlomovnomu khudozhnomu dyskursi : prahmalinhvistychnyi aspekt [Pragmalinguistic representation of conflictives in modern English fiction discourse]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*, No. 41 (3), 135–139. [In Ukrainian]
7. Gilbert, E. (2019). *City of Girls*. New York : Riverhead Books.
8. Izard, K. E. (1991). *The Psychology of Emotions*. New York : Plenum.
9. Królikowska, P. (2015). Discourse of Conflict as Political Genre. Thesis for the doctor's degree in philology. (Published Doctoral Thesis). Łódź : Uniwersytet Łódzki. Available at: http://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/11885/Doktorat_Dyskurs%20konfliktu%20jako%20gatunek%20polityczny_Paulina%20Kr%C3%B3likowska.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London, New York : Longman.
11. Panasenko, N., Greguš, Ľ. & Zabuzhanska, I. (2018). Conflict, confrontation, and war reflected in mass media: Semantic wars, their victors and victims. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. No. III (2), 132–163.
12. Rand, A. (2000). *The Art of Fiction: A Guide for Writers and Readers*. London, New York : Penguin.
13. Thomas, K. W. (1990). *Thomas-Kilmann conflict mode instrument*. New York : XICOM.